

VILNIAUS LIETUVIŲ SANITARINĖS PAGALBOS DRAUGIJA, POLIKLINIKA IR LIGONINĖ VILNIAUS G. 25, VILNIUJE

2018 metų lapkričio 3 dieną sukanka 100 metų nuo – pirmosios lietuviškos medicinos įstaigos Vilniaus lietuvių sanitarinės pagalbos draugijos, poliklinikos ir ligoninės Vilniaus g. 25, įsteigimo. Tada Vilnius dar buvo Lietuvos sostinė, ir po Nepriklausomybės akto paskelbimo lietuviai sujudo steigti pačias reikalingiausias lietuviškas įstaigas. Nelengva buvo kurtis to meto karo suirutėje.

Savo dienoraštyje dr. Jonas Basanavičius užsirašė, kad 1918 m. rugsėjo 22 d. dalyvavo Lietuvos valstybės tarybos Sveikatos komisijos posėdy, **o lapkričio 3 d.** - Lietuvių sanitarinės pagalbos draugijos, poliklinikos ir ligoninės atidaryme.

Šioje poliklinikoje jis buvo gydomas, čia mirė 1927 m. vasario 16 d.

Ant pastato jau yra atminimo lenta, skirta šiai datai – įrengta neišaiškintų vilniečių.

Bendra dviejų atminimo lentų kompozicija parodys, kad šis pastatas buvo labai svarbi vieta vilniečiams.

Atminimo lenta išplės informaciją apie lietuvišką medicinos įstaigą, gerokai pagerinusią Vilnius krašto gyventojų sveikatos būklę, apie dr. Jono Basanavičiaus darbo vietą, apie aktyvią Vilniaus lietuvių veiklą Lenkijos okupacijos laikotarpiu.

Sanitarinės pagalbos draugija, poliklinika ir ligoninė kūrėsi I-jo pasaulinio karo pabaigoje. 1918 m. vasario mėn. Vokiečių kariuomenė užėmė Minską, tuo metu ten dirbo Danielius Alseika, jo žmona okulistė Veronika Alseikienė, felčeris Antanas Krutulys, dr. J. Bagdonas, dr. A. Hagentornas bei P. Mačiulis, jie įkūrė Lietuvių sanitarinės pagalbos draugiją, o ligoninę su nedideliu stacionaru, pavadino „Nukentėjusių nuo karo šalpos ligonine“.

D. Alseika rusų paliktą ligoninės inventorių 1918 m. liepos mėn. 17 vagonų atgabeno į Vilnių, kur rudenį su bendražygiais įsteigė polikliniką Vilniaus g. 25, ilgainiui virtusią pirmąja miesto Lietuvių ligonine.

Tai buvo pirmoji lietuviška medicinos įstaiga Vilniuje.

Draugijos veikla greitai plėtėsi. Augo ir jos narių skaičius. Anot D. Alseikos, „jokio partiškumo nežiūrėta“. Draugijos veikloje dalyvaudavo ir kunigai - V. Borisevičius (vėliau – Žemaičių vyskupas), Mirskis, Kunigėlis, Mironas (Lietuvos premjeras 1938-1939 metais).

Jonas Basanavičius buvo nuolatinis šios draugijos narys, ne kartą jam buvo patikėtos valdybos pirmininko pareigos, 1926 m. jis išrenkamas draugijos garbės pirmininku. Lietuvių ligoninė ir klinika garsėjo dideliu populiarumu tarp Vilniaus gyventojų.

Marcelė Kubiliūtė, išrūpinusi leidimą lenkiškoje kalėjimų administracijoje, būtent šion ligoninėn talpino nuteistus dėl lietuviybės reikalų sužeistus kalinius 1919 m., vėliau 1920 m. - kareivius savanorius

1920 m. Lenkijai okupavus Vilniaus kraštą, Lietuvių sanitarinės pagalbos draugija, poliklinika ir ligoninė tapo pačia svarbiausia viso krašto medicinos įstaiga.

„Lietuvių Sanitarinės pagalbos Draugijos Ligoninė buvo žinoma visame Vilniaus krašte, nuo 1918 metų; joje ligonių sveikatai dirba sutartinai visų mūsų krašto tautybių gydytojai.“ - Rašoma informaciniame leidinyje „Lietuvių sanitarinės pagalbos draugijos ligoninė“ (Druk.Grafika Wilno)

Patalpose Vilniaus g 25 Lietuvių sanitarinės pagalbos draugijos ligoninė dirbo 1918–1933 metais. Vėliau buvo perkelta į dabartinį Gedimino prospektą 35 ir gyvavo iki 1941 metų.

Kaip rašo vėliau ten dirbę žinomas Lietuvos infektologas Povilas Čibiras: „Vilniuje garsėjo Lietuvių poliklinikos geri gydytojai, ypač okulistė V. Alseikienė, stomatologė J. Biliūnienė-Matijošaitienė, ligoninės direktorius terapeutas V. Legeika. Poliklinika buvo viena iš nedaugelio lietuviškų įstaigų, pasilikusių ir veikusių Vilniuje po lenkų okupacijos. Anais, kovų dėl Vilniaus metais, poliklinikos tarnautojai teikė sanitarinę pagalbą mūsų kariams, savanoriams ir belaisviams, daugeliui jų padėjo pabėgti iš nelaisvės. Čia dirbo tikri patriotai visuomenės veikėjai: jau minėtas dr. D. Alseika, farmacininkas K. Stašys, Lietuvių laikinojo komiteto pirmininkas (1928-1939), pirmasis atgauto Vilniaus burmistras, A. Krutulys, Vilniaus miesto burmistras (1940-1941).

Ligoninė turėjo ambulatoriją, laboratorijas, operacines, nervų, odos, ginekologijos, stomatologijos skyrius, rentgeno, ir fizioterapijos kabinetus.

Ji buvo vadinama Lietuvių ligonine.“

LITERATŪRA: Nastazija Kairiūkšytė “Jono Basanavičiaus veikla ir gyvenimas Vilniuje 1919-1927 m.“;

Gintautas Česnys ”Jonas Basanavičius – medicinos praktikas ir mokslininkas.”

Bronius Makauskas „Vilnijos lietuviai 1920-1939 metais“;

Povilas Čibiras „Prancisius ir Nastės Čibirų šeimos atsiminimai“

<http://samogitia.mch.mii.lt/KULTURA/alseika.lt.htm>

https://www.vilniausmuziejai.lt/krutulio_gyvenimas.htm